

Miljöåterställning i Finnijokisystemet

Länsstyrelsen Norrbottens län | 010-225 54 50 | norrbotten@lansstyrelsen.se

Projekt-id: BD018

Finnijoki | Pajala | Kalixälven Huvudavrinningsområde 4000

Vattenförekomster: WA14267685, WA68215309, WA61200051, WA19233542, WA15142801, WA56701972, WA87584327, WA41134647, WA98824807, WA62564117 och WA62227862

Vattendragssträcka nedström Pirttiniemenjärvi som påverkas av två vandringshinder och är kraftigt rensad. Foto: Nomad Naturguide, Jonas Paulsson

Länsstyrelserna

Projektområde

Finnijoki är ett biflöde till Kalixälven som mynnar ut i Bottenviken vid Kalix. Finnijoki är 29 kilometer lång och mynnar i Teurajärvi i Pajala kommun. Den ingår i Kalix och Töre älvars vattenrådsområde. Finnijoki är, liksom en del av Kalixälvens huvudavrinningsområde, klassat som Natura 2000-habitat. Finnijoki är ett typiskt skogsvattendrag som har sin start i Norrbottens inland där marktypen domineras av barrskog och myrmark. Vattendraget är fritt från vattenkraft, men det finns andra dammar, från bland annat flottningen. Det finns minst två definitiva vandringshinder.

Vattenkemin har inte undersökts specifikt för Finnijoki, men vattnet är tydligt brunfärgat då avrinningsområdet är kraftigt dikat och vattendraget passerar flertalet myrområden. I Finnijoki eller dess biflöden har man inte hittat några flodpärlmusslor. Det finns heller inga registrerade elfisken. Systemet har fram till 2024 varit avstängt från Kalixälven genom ett definitivt vandringshinder i utloppet av Teurajärvi, som har åtgärdats av länsstyrelsen.

Orsak till åtgärder

Finnijoki har betydande påverkan på hydrologisk regim, morfologi och konnektivitet på grund av att den nyttjats av flottningen. För att underlätta för timrets framfart i vattendragen rätades och rensades vattendragen på block och sten. Många vattendrag liknande mer diken då de smalnades av för att få vattnet att rinna snabbare. Längs stränderna la man upp sten i stenkistor eller bara som erosionsskydd. Det har gjort att det viktiga utbytet mellan vatten och land inte har skett. När sten och block togs bort fanns det inget som kunde hålla kvar lekgruset och detta spolades bort eller kompakterades och trycktes fast i botten av de schaktmaskiner som rensade undan sten och block i fåran.

Lekbottnar är en av de stora bristerna i Tallån. Flottledsrensningarna har rubbat de naturliga processerna i vattendraget och är ett av de största miljöproblemen i våra vatten. Det finns rester av en flottningsdamm i Finnijokis huvudfåra, samt en kvarndamm och en stentröskel i Pirttiniemenjoki, som är ett biflöde till huvudfåran. Dammarna i Pirttiniemenjoki är definitiva vandringshinder. Medan skicket på dammen i Finnijokis huvudfåra är okänt. Biotopvårdsåtgärder så som återställning efter flottningen att samt möjliggöra upp- och nedströmspassage i Pirttiniemenjoki är de åtgärder som föreslås i VISS.

Vad vi vill förbättra

Projektets mål är att återställa Finnijokis hydrologi, morfologi och konnektivitet och få mer naturliga och funktionella livsmiljöer. Nuvarande livsmiljöer är alltför homogena sett till bottenstruktur, djupförhållande, flöde och utbyte med strandzonen. Lekområden, uppväxtmiljöer och ståndplatser för fisk behövs i vattendraget. En större variation i livsmiljöer gynnar många vattenlevande arter. Vi hoppas förbättra livsvillkoren för Natura 2000-arterna utter och stensimpa samt gynna återetablering av havsöring och lax. Även andra djur och växter som lever i Finnijoki kommer att gynnas av våra åtgärder. Vi förväntar oss att återställa vattenhabitat som idag är invallade på grund av kanaliseringen och öppna upp avstängda sidofårar. Åtgärderna ska avveckla de förekommande vandringshinder, främst dammar, som finns i systemet. Åtgärderna syftar även till att plugga igen eller på annat sätt åtgärda så många påverkande utloppsdiken som är möjligt. De hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna ska uppnå minst god status.

Planerade åtgärder och aktiviteter

Miljöåterställningen syftar till att förbättra eller att återskapa skadade eller förstörda vattenmiljöer. Strömsträckornas kontakt med svämplanet återskapas genom att invallningen grävs bort och sten och block återförs till vattendraget. Resultatet ska vara en flikigare strandkant och en tydlig djupfåra och variationer i flöde, djup, strukturer och bottensubstrat över vattendragets bredd. Avstängda sidofårar öppnas upp och tillgängliggörs. Död ved tillförs. Det görs främst med grävmaskiner men även manuellt med handverktyg. Lekbottnar brukar behöva manuell justering och vi arbetar enligt den så kallade Hartijokimetoden. Det är stora ingrepp som görs i vattendraget då i princip hela vattendraget återställs på vissa sträckor. För det krävs för det mesta tillstånd, antingen dom från mark- och miljödomstolen eller anmälan till Länsstyrelsen.

Vi kommer också att ta in markägarnas medgivande ha en aktiv dialog med markägare och lokalbefolkning. Detta är en väldigt viktig del i projektet för att få förståelse för vad vi gör samt för att underlätta för kommande projekt. I detta fall är det markägare och boende i närheten av vattendraget och sjön som initierat åtgärden vilket underlättar för att få medgivanden. Åtgärdssträckorna kommer att sökas av för flodpärlmussla inför åtgärdsstart. Om vi hittar musslor kommer dessa att plockas upp och flyttas till ett, av grävmaskinerna, opåverkat ställe. När miljöåterställningen är klar flyttas musslorna tillbaka.

Planerad uppföljning

Åtgärderna kommer att dokumenteras i kartapplikationer direkt i fält när åtgärderna utförs. Där lägger vi in uppgifter om åtgärdade sträckor, öppnade sidofåror, antal lekbottnar, död ved och så vidare. Där går det även att lägga in bilder. Detta kommer senare att överföras till databasen "Åtgärder i vatten". Långsiktig uppföljning sker genom övervakningsprogrammet för flodpärlmussla. Funktionen hos lekbottnar ska följas upp med fältbesök och elfiskeundersökningar. 85 procent av strömsträckorna ska vara åtgärdade för att vattenförekomsterna ska få god status enligt de hydromorfologiska parametrarna i vattendirektivet.

I samverkan med

- Havs- och vattenmyndigheten
- Kalix och Töreälvars vattenråd
- Pajala kommun

Länkar

[Teurajoki 1, vattenförekomst VISS](#)

[Kivijärvenoja, vattenförekomst VISS](#)

[WA61200051, vattenförekomst VISS](#)

[Pirttiniemenjoki, vattenförekomst VISS](#)

[Suaninkijoki 1, vattenförekomst VISS](#)

[Suaninkijoki 2, vattenförekomst VISS](#)

[Väälijoki, vattenförekomst VISS](#)

[Luojoki, vattenförekomst VISS](#)

[Ohtanajoki, vattenförekomst VISS](#)

[Typpyräjoki, vattenförekomst VISS](#)

[Teurajoki 2, vattenförekomst VISS](#)

Länsstyrelserna

www.lansstyrelsen.se